Šid

Teodora Jovanović

Šid je grad i središte istoimene opštine u Sremskom okrugu, koji se nalazi u severnom delu Republike Srbije u okviru Autonomne pokrajine Vojvodine. Šid se nalazi u neposrednoj blizini granice između Srbije i Hrvatske, što ga ujedno čini i mestom na pragu spoljne granice Evropske unije na **Zapadnom Balkanu**.

Na Šid i okolinu značajno je uticala dezintegracija Jugoslavije i rat 1990-ih godina, kada je došlo do "razmene" stanovništva sa obe strane granice, koja se tada uspostavila između Srbije i Hrvatske. "Razmene" stanovništva za cilj su imale etničku homogenizaciju. Danas kroz Šid prolaze i zadržavaju se ljudi iz zemalja **Globalnog juga**. Narativi o **izbeglištvu** tokom 1990-ih godina prepliću se sa narativima o kretanjima kojima stanovništvo Šida i okoline prisustvuje danas (Jovanović et al. 2023).

Nakon preusmeravanja državno-organizovanog humanitarnog koridora od granice sa Mađarskom ka granici sa Hrvatskom u devetom mesecu 2015. godine, Šid je postao središnji čvor **balkanske rute** odnosno **koridora**. Tada su otvorena tri tranzitno-prihvatna centra u opštini Šid: Šid – Stanica (u centru grada Šida), Adaševci (blizu graničnog prelaza Batrovci) i Principovac (koji se doslovno nalazi na istoimenom graničnom prelazu; deo dvorišta se nalazi na teritoriji Hrvatske), kojima upravlja Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (KIRS). Sa zvaničnim zatvaranjem koridora u trećem mesecu 2016. godine, prelazak granice između Srbije i Hrvatske postao je potpuno **iregularizovan** za ljude u pokretu. Tri prihvatna centra ostala su otvorena kao mesta ulogorenja (Ažije 2019), **humanitarnog izuzeća** (Petrović 2017), zadržavanja i tranzita ljudi u pokretu.

Uprkos zatvaranju koridora, ljudi su nastavili da prelaze granicu između Srbije i Hrvatske. Takav razvoj događaja pokazuje da (zahvaljujući naporima ljudi u pokretu) spoljne granice EU nisu "hermetički zatvorene", već delimično propusne. S druge strane, brojni su napori da se spoljna granica EU "zaštiti" od ljudi u pokretu, o čemu svedoče izveštaji aktivista prisutnih u Šidu. U tim izveštajima sakupljena su svedočanstva o nasilju koje se vrši nad ljudima u pokretu, sa posebnim fokusom na **pušbekove** (Are You Syrious? i Inicijativa Dobrodošli! 2017; Border Violence Monitoring Network 2019, 2020).

Beleška iz terenskog dnevnika, okolina Šida, septembar 2020.

> **TAKSISTA**
>
> Pričao je o migrantima bez nekih strahova i mržnje. Kaže da ponekad preveze neku porodicu, da ih ima baš finih i da im ne naplaćuje mnogo više nego drugima. Kaže da se prevoz migranata ne računa kao šverc, jer on ne sme nikoga da pita za ličnu kartu, niti šta planira da radi posle ili gde da ide. Čak mu je policija jednom rekla da ljude vozi pravo u centar jednog pograničnog mesta u okolini Šida, da ih ne ostavlja na ulazu. Migranti su spremni da plate puno ali niko ne može da im da garanciju da će stići gde žele. U Hrvatsku lako mogu da uđu, ali onda ih uhvate i vrate, razbiju im telefone, pretuku ih, ponekad im pokradu novac. Kaže da mogu da prođu jedino uz pomoć nekoga iz Hrvatske, drugačije ne. Pokušavaju kroz **šumu**. Pričao je kako na prvi pogled deluje da ne znaju ništa, da su zapušteni, ali da umeju vrlo dobro da se snalaze i da koriste tehnologiju. Šumu poznaju bolje nego lokalni, kažu.

30. 3. 2022.

Literatura

Are You Syrious? i Inicijativa Dobrodošli! 2017. *Izvještaj o nezakonitim i nasilnim protjerivanjima izbjeglica iz Republike Hrvatske*. Zagreb.

Ažije, Mišel (Agier, Michel). 2019. *Nove seobe naroda, novi kosmopolitizam.* Beograd: XX vek. Prevela Olja Petronić.

Border Violence Monitoring Network. 2019. *New Yearly Report on Torture of Asylum Seekers by Croatian Authorities at EU External Borders. Special Reports*.

Border Violence Monitoring Network. 2020. *Balkan Region Report – April/May 2020. Illegal Push-Backs and Border Violence Reports*.

Jovanović, Teodora, Katarina Mitrović i Ildiko Erdei. 2023. "Moving while Waiting for the Future. Mobility and Education in Šid, Serbia". *Journal of Borderland Studies* 38/2: 229-246.

Petrović, Duško. 2017. "Humanitarno izuzeće. Normalizacija suspenzije prava u kampu i koridoru”. U *Kamp, koridor, granica. Studije izbjeglištva u suvremenom hrvatskom kontekstu*. Emina Bužinkić i Marijana Hameršak, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, Centar za mirovne studije, Fakultet političkih znanosti – Centar za istraživanje etničnosti, državljanstva i migracija, 41-58.